

**ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ
2020-2022 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ**

ՀՏԴ 368

DOI: 10.56246/18294480-2022.13-12

ՓԱՆՈՍՅԱՆ ԻՌԱ

յնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ,
Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարան, դասախոս
էլփոստ՝ Ira-panosyan@mail.ru

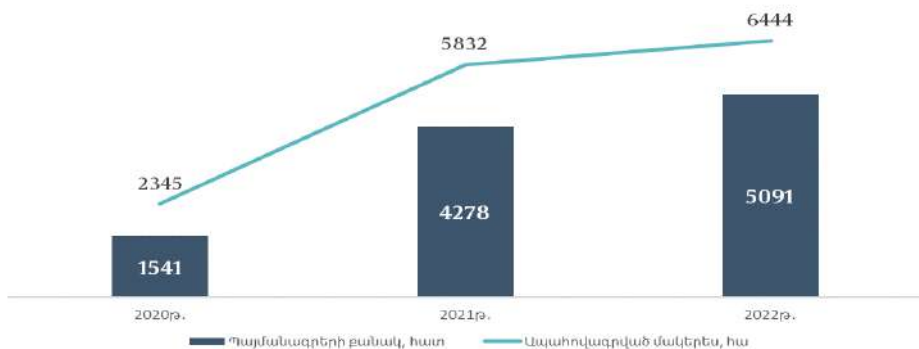
Միջազգային փորձի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ աշխարհի գրեթե բոլոր երկրներում գյուղատնտեսության ապահովագրությունն իրականացվում է պետության ֆինանսական աջակցությամբ հիմնականում ապահովագրավճարի սուբսիդավորման միջոցով, և այն առավել արդյունավետ է իրագործվում պետական ու մասնավոր ինստիտուցիոնալ կառույցների ակտիվ համագործակցությամբ:

Գյուղատնտեսության ապահովագրությունը այդ ոլորտի պետական օժանդակության կարևորագույն ծրագրերից է, որի նպատակն է մեղմել գյուղատնտեսության ոլորտի ռիսկերը և կայունացնել գյուղացիական տնտեսվարողների եկամուտները: 2019 թվականից կառավարության որոշմամբ ՀՀ-ում սկիզբ դրվեց գյուղատնտեսության ապահովագրության փորձնական ծրագրի իրականացմանը, և 2020 թվականից սկսեցին ապահովագրել գյուղատնտեսական մշակաբույսերի ցանքատարածությունները և այգետարածքները: Ծրագրի սկզբում ապահովագրվում էր 2 մշակաբույս 2 ռիսկերից, իսկ ներկայումս 13 մշակաբույս 3 ռիսկերից: 2020-2022 թվականներին ծրագիրը ձևավորել է նոր ագրոմշակույթ գյուղատնտեսության ոլորտում, և փարեցփարի ավելանում են ծրագրի շահառուների թիվը: Այս առումով հողվածում վերլուծվել են ծրագրի՝ 3 փաթիլների արդյունքային ցուցանիշները և ներկայացվել են գործնական առաջարկություններ:

Բանալի բառեր՝ գյուղատնտեսության ապահովագրություն, ռիսկ, մշակաբույս, ապահովագրական փարածք, պայմանագիր

ՀՀ կառավարության 2019 թվականի հոկտեմբերի 24-ի N 1485-Լ որոշմամբ հաստատվել է գյուղատնտեսության ոլորտում ապահովագրական համակարգի ներդրման փորձնական ծրագրի իրականացման համար պետական աջակցության ծրագիրը: Ծրագիրը մեկնարկվեց 2 մշակաբույսերի և ռիսկերի ապահովագրությամբ, ներկայումս ապահովագրվում է 13 մշակաբույսեր (ծիրանի, խաղողի, դեղձի, խնձորի, հացահատիկային մշակաբույսերի (աշնանացան/գարնանացան ցորեն, գարի և վարսակ), կարտոֆիլ, սալոր, կեռաս, բալ, ձմերուկ և սեխ) և 3 ռիսկեր (գարնանային ցրտահարություն, կարկուտ և հրդեհ, երաշտ):

2020-2022 թվականներին բավականին մեծ աշխատանք է ծավալվել ծրագրի իրագործման և նոր ագրոմշակույթի ձևավորման գործում, որի արդյունքում տարեցտարի ավելանում են ապահովագրական տարածքները և ապահովագրական պայմանագրեր կնքած տնտեսությունների թիվը: Գյուղատնտեսությունը ապահովագրողների ազգային գործակալության կողմից տրամադրած տեղեկատվության համաձայն՝ 2022 թվականին ապահովագրական ընկերությունների կողմից վաճառվել է 5091 ապահովագրության պայմանագիր՝ 6444 հա ընդհանուր մակերեսով տարածքի համար: Վերլուծության արդյունքները վկայում են, որ 2022 թվականին 2020 թվականի նկատմամբ ապահովագրական պայմանագրեր կնքած տնտեսությունների թիվը ավելացել է շուրջ 4 անգամ, իսկ ապահովագրված տարածքները՝ 3 անգամ (տե՛ս գծապատկեր 1):

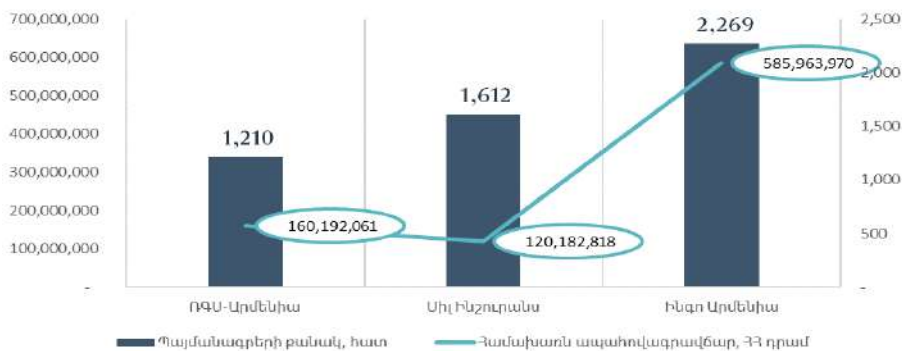

Գծապատկեր 1. Ծրագրի շրջանակում 2020-2022թթ.-ին գրանցած արդյունքները:

2022 թվականի գյուղատնտեսական տարվա համար KFW-ի կողմից հիմնադրված IIF հիմնադրամի հետ հայկական կողմի համաֆինանսավոր-

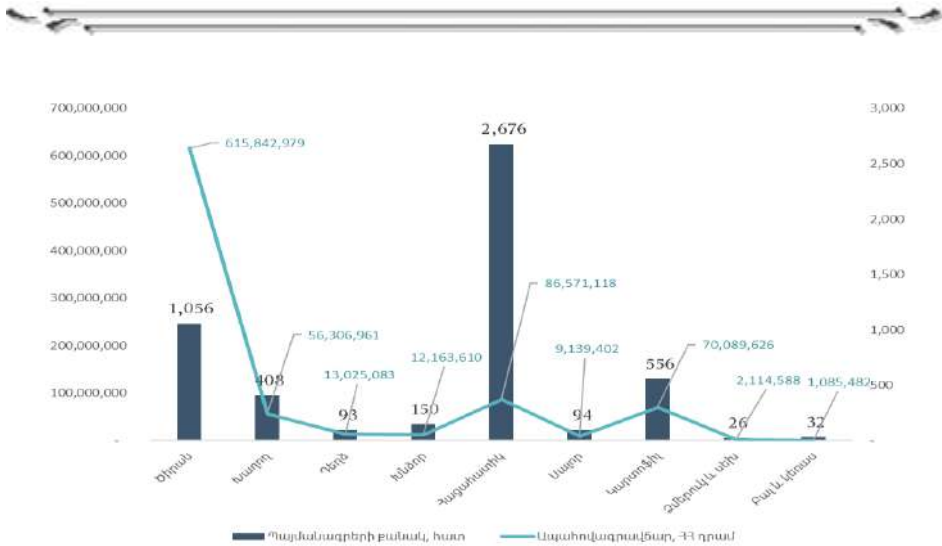
մամբ մշակվեց ապահովագրական նոր պրոդուկտ, որը ներառում է երաշտ ռիսկից հացահատիկային մշակաբույսերի (աշնանացան գարի և ցորեն, գարնանացան գարի, ցորեն և վարսակ) ապահովագրությունը: Ընդլայնվել է նաև ապահովագրվող մշակաբույսերի ցանկը՝ ներառելով կեռասը, բալը, փոփոխվել է նաև ապահովագրական գումարների սահմանաչափերը. նախկին 3-ի փոխարեն սահմանվել է 6 ծածկույթ: Արդյունքում ծախսի ապահովագրությունից անցնում ենք բերքի ապահովագրության, և տնտեսվարողները հնարավորություն ունեն ընտրելու բարձր ապահովագրական գումարով ծածկույթ, որը թույլ կտա տարերային աղետի դեպքում ստանալ ընտրված ապահովագրական ծածկույթին համապատասխան փոխհատուցում:

2022 թվականին վաճառված ապահովագրական պայմանագրերի համախառն ապահովագրավճարը կազմել է 866.3 մլն դրամ: Ծրագրին մասնակցել են 3 ապահովագրական ընկերություններ՝ Ռոսգոստրախ Արմենիա (այսուհետև՝ ՌԳՍ Արմենիա), Սիլ Ինշուրանս, Ինգո Արմենիա: Տվյալները վկայում են, որ ծրագրին առավել ակտիվ մասնակցում է Ինգո Արմենիա ապահովագրական ընկերությունը, իսկ առավել պասիվ մասնակցություն ունի՝ ՌԳՍ Արմենիա ընկերությունը:

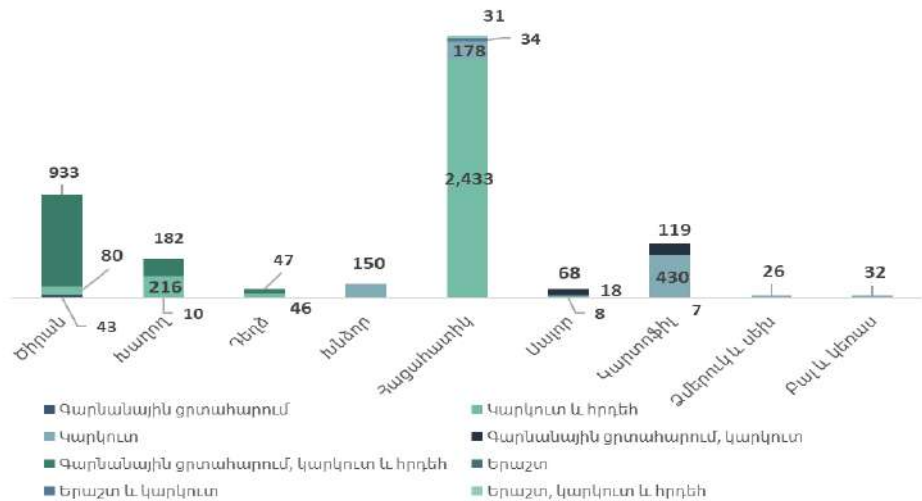

Գծապատկեր 2. Պայմանագրերի քանակն ու համախառն ապահովագրավճարն ըստ ապահովագրական ընկերությունների (2022 թվականին):

Ընկերությունների կողմից առավել շատ կնքվել են հացահատիկի ապահովագրության պայմանագրեր, սակայն ամենաշատ ապահովագրավճար գոյացել է ծիրանի ապահովագրական պայմանագրերի վաճառքից: Պատճառը ծիրանի ապահովագրական գումարների մեծ լինելն է:

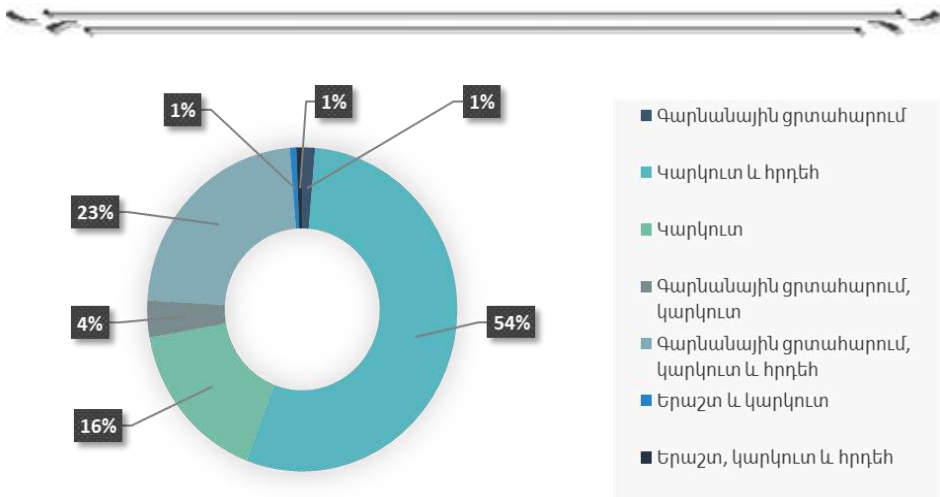

Գծապատկեր 3. Ապահովագրական պայմանագրերի քանակը և ապահովագրավճարն ըստ մշակաբույսերի:

Գծապատկեր 4. Պայամագրերի քանակն ըստ մշակաբույսերի և ռիսկերի:

Տվյալները վկայում են, որ վաճառված պայմանագրերի մեծ մասը կարկուտ և հրդեհ ռիսկից ապահովագրության պայմանագրերն են, բավականին մեծ թիվ է կազմում նաև համակցված ռիսկերից ապահովագրությունը: Նշենք, որ ծրագրի շրջանակում համակցված ռիսկերից ապահովագրության դեպքում տրվում է 10 տոկոս ապահովագրավճարի զեղչ:

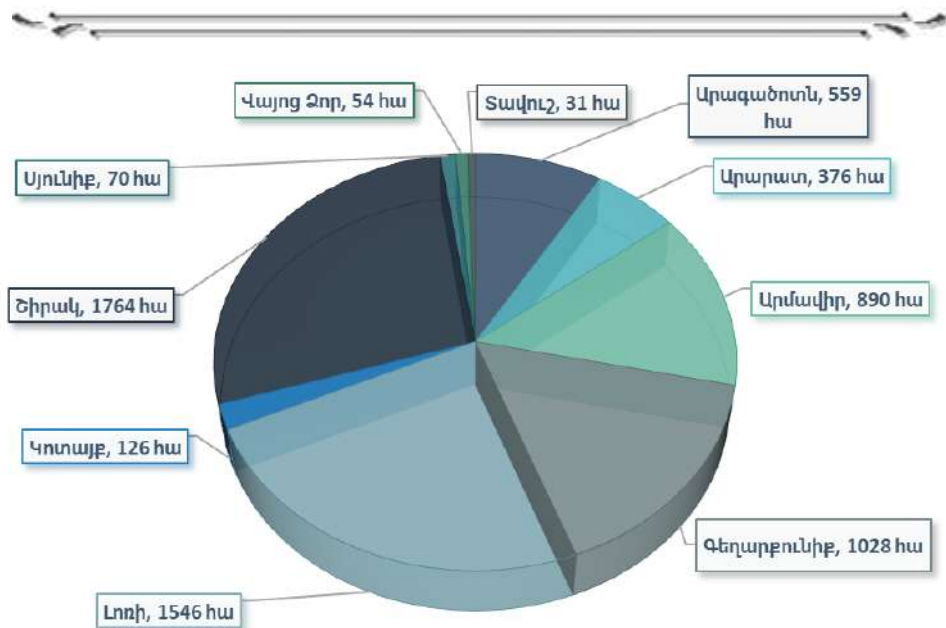

Գծապարկեր 5. Կնքված պայմանագրերն ըստ ռիսկերի:

Ուսումնասիրության շրջանակում դիտարկվել է նաև ծրագրին մարզերի մասնակցությունը: Ամենաշատ պայմանագրերը կնքվել են Լոռվա մարզում՝ 1516, իսկ ամենաշատ տարածությունը ապահովագրվել է Շիրակում՝ 1764 հա: Առավել քիչ ապահովագրական պայմանագրեր են կնքվել Սյունիքում, Վայոց Ձորում և Տավուշում:

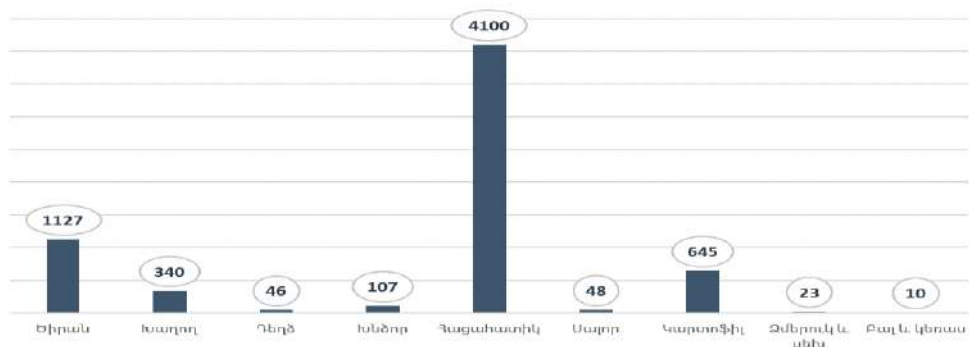

Գծապարկեր 6. Պայմանագրերի քանակը և ապահովագրված մակերեսն ըստ մարզերի:

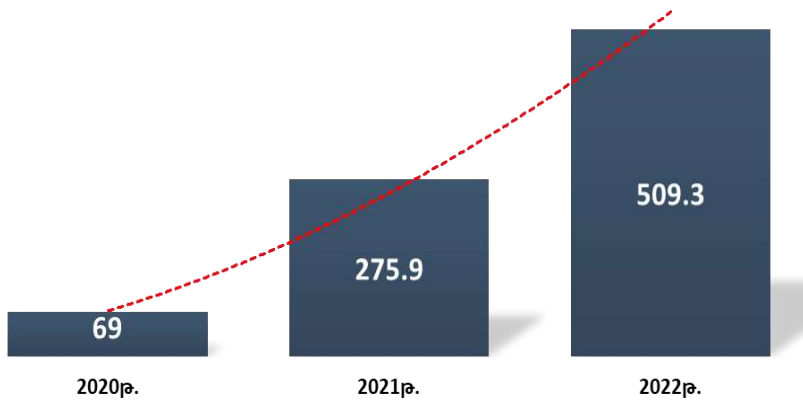
Գծապատկեր 7. Ապահովագրված այգիների և ցանքատարածությունների մակերեսն ըստ մարզերի:

Ըստ մշակաբույսերի ուսումնասիրության արդյունքները վկայում են, որ ապահովագրված տարածքների շուրջ 64%-ը հացահատիկի ցանքատարածություններ են, բավականին շատ են ապահովագրվել նաև ծիրանի այգիները՝ 1127 հա՝ ապահովագրված տարածքների շուրջ 18%-ը:

Գծապատկեր 8. Ապահովագրված այգիների և ցանքատարածությունների մակերեսը (հա):

Ամփոփելով ուսումնասիրության արդյունքները՝ պետք է փաստել, որ թեպետ ծրագիրը գտնվում է սաղմնային փուլում, սակայն տվյալների վերլուծությունից պարզ է դառնում, որ տարեցտարի ծրագրի ընդգրկման շրջանակը մեծանում է, և դա իրականացվում է պետական բյուջեի և գերմանահայկական հիմնադրամի աջակցությամբ. սուբսիդավորվում է ապահովագրավճարի 50-60%-ը: 2022 թվականին 2020 թվականի համեմատ շուրջ 8 անգամ ավելացել է ծրագրի սուբսիդավորման գումարը:

Գծապատկեր 9. 2020-2022թթ.-ի սուբսիդավորման գումարների չափը (մլն դրամ):

Ուսումնասիրության արդյունքներից ելնելով՝ կարող ենք եզրակացնել, որ ապահովագրված տարածքները կարող էին ավելի շատ լինել, եթե տնտեսվարողների շրջանակում բացատրական աշխատանքները շատ լինեին: Այս առումով առաջարկում ենք առաջիկայում մեծ ուշադրություն դարձնել ծրագրի իրագրեցմանը, ինչպես նաև մեծացնել վերահսկողական գործառույթը՝ ապահովագրական ընկերությունների կողմից փոխհատուցումների գործընթացը արդյունավետ կազմակերպելու գործում:

Օգտագործված գրականություն

1. ՀՀ կառավարության 2019 թվականի N1485-Լ որոշումը՝ «Գյուղատնտեսության ոլորտում ապահովագրական համակարգի ներդրման փորձնական ծրագրի իրականացման համար պետական աջակցության ծրագիրը հաստատելու մասին»:

2. ՀՀ Գյուղատնտեսության ապահովագրության ազգային գործակալությունից վերցված ապահովագրության տարեկան արդյունքային ցուցանիշները 2020-2022 թվականներին:

ANALYSIS OF RESULTS OF AGRICULTURAL INSURANCE FOR 2020-2022

PANOSYAN IRA

PhD in Economics, Associate Professor

Lecturer, Armenian National Agrarian University

e-mail: Ira-panosyan@mail.ru

The study of international experience shows that in almost all countries of the world, agricultural insurance is implemented with state financial support, mainly through the subsidy of the insurance premium, and it is most effectively implemented with the active cooperation of public and private institutional structures.

Agricultural insurance is one of the most important state support programs for the agricultural sector, which aims to mitigate the risks of the agricultural sector and stabilize the incomes of farmers. In 2019, by the decision of the government, the implementation of the pilot program of agricultural insurance was launched in the Republic of Armenia. At the beginning of the program, 2 crops were insured against 2 risks, and now 13 crops are insured against 3 risks. In 2020-2022, the program has developed a new agro-culture in the field of agriculture; the number of beneficiaries of the program is increasing year by year. In this regard, the article analyzed the results of 3 years of the program and presented practical suggestions.

Keywords: agricultural insurance, risk, crop, insurance area, contract.

АНАЛИЗ РЕЗУЛЬТАТОВ СТРАХОВАНИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА ЗА 2020-2022 ГОДЫ

ПАНОСЯН ИРА

кандидат экономических наук, доцент

Преподаватель НАУА

электронная почта: Ira-panosyan@mail.ru

Изучение международного опыта показывает, что практически во всех странах мира аграрное страхование осуществляется при государственной финансовой поддержке, в основном за счет субсидирования страховой премии, и наиболее эффективно оно реализуется при активном сотрудничестве государственных и частных институциональных структур.

Страхование сельского хозяйства одна из важнейших программ государственной поддержки сельскохозяйственной сферы, целью которой является смягчение сельскохозяйственных рисков и стабилизация доходов сельских производителей. В 2019 году соответствующим Постановлением Правительства в Республике Армения было положено начало осуществлению пилотной программы страхования сельского хозяйства, и с 2020 года начали страховаться посевные площади сельскохозяйственных культур и плодовые сады. В начальном периоде страховались 2 культуры от 2-х рисков, а в настоящее время уже 13 культур от 3-х рисков. В 2020-2022 годах благодаря Программе сформировалась новая культура ведения аграрной отрасли, и из года в год увеличивается число ее бенефициаров. В этой связи в статье проанализированы итоговые показатели за 3 года и представлены практические предложения.

Ключевые слова: страхование сельского хозяйства, риск, сельскохозяйственная культура, территория страхования, договор.

Հոդվածը ներկայացվել է խմբագրական խորհուրդ 22.06.2022թ.:

Հոդվածը գրախոսվել է 11.09.2022թ.: